

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено: 22.09.2011		
Орг. единица	Број	Грилог
07	3582/1	
Вредност		

Архивски знак: 0705
Ред на чување: Трето
22.09. го М 188

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 31 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по народни музички инструменти за тригодишното основно музичко образование.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

ТРИГОДИШНО ОСНОВНО
МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

НАСТАВНА
ПРОГРАМА

**НАРОДНИ МУЗИЧКИ
ИНСТРУМЕНТИ**
(дудук, двојанка, шупелка)

Скопје, 2011

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

1. ВОВЕД

Во деветгодишното основно музичко училиште предметот народни музички инструменти го изучуваат ученици кои наполниле седум години.

Целта на наставата по народни музички инструменти е на учениците да им се развие љубов кон инструментот и музиката, да се оспособат за изразно, солистичко, оркестарско музицирање, естетско и емоционално вреднување на музичките дела поткрепени со музички знаења во однос на нивната содржина и форма. Наставната програма за народни музички инструменти е да се оспособи ученикот технички да го совлада инструментот за понагамошно школување во високите музички школи и да се изгради во добар сеестран уметник

- Фонд на часови: 1 час неделно, 36 часа годишно.
- Статус на предметот: изборен.

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО III ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се запознае со инструментот и неговите карактеристики и изразни можности;
- да ги усвои потребните знаења за мелодиско и ритмичко читање на нотен текст;
- да научи правилно да свири скали;
- да ги запознае и проширува знаењата за изразните можности на инструментот;
- да се здобие со искуство за свирење на нотен текст со посложена ритмичко, мелодиска и хармониска структура;
- да стекнува потребни знаења за правилна стилска интерпретација на музиката;
- правилно да се ослособува за соло, камерно и оркестарско музицирање;
- да развива способности за доживување и изразување на музиката;
- да развива интерес кон инструментот и музиката;
- да стекнува и развива љубов кон традиционалната музика;
- да развива љубов и интерес за изразување и доживување на музичкиот фолклор;
- да го развива музичкиот вкус и критичкото мислење;
- да биде инфирмиран за истакнати музички уметници и творци во земјата и странство;
- да придонесува за збогатување на личниот и општествените емоционален живот;
- да се ослособува за негување на култивирани пријатен тон и чиста интонација;
- да развива способност за прецизно интонирање на тонска висина;
- да придонесува кон формирање на личност со позитивни лични одлики;
- да придонесува за развивање на музичката меморија;
- да придонесува за прифаќање и доживување на убавото во музиката;
- да ја доживее убавината на музиката;
- да формира навика и потреба за посета на концерти;
- да стекнува работна култура и навика;
- да стекнува сознанија за музичката култура на своето опкружување;
- да ја развива креативноста;
- да го развива внатрешниот слух;
- да ја развие музичката меморија и вниманието;
- да го открива и почитува сопственото музичко изразување и да го почитува музичкото изразување на другите;
- да се поттикнува за работа во дует и во поголем состав за заедничко музицирање;
- да ги разбира и прифаќа правилата на однесување во индивидуалните и колективните музички активности.

За дувачки инструменти:

- да стекне познавање за позиција, поставеност на левата рака;
- да стекне познавање за позиција, поставеност на десната рака;
- да изучи техникага на едно предувување;
- да изучи техникага на две предувувања;
- да демонстрира и правилно да изучи низок регистар;
- да изучи висок регистар;
- да изучи трилери.

3. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

Тема: МЕЛОДИКА И ТЕХНИКА			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот /ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да демонстрира правилно седење и правилна поставеност на телото во однос на инструментот; - да применува правилно држење на десната рака; - да демонстрира ослободеност на палецот и правилно поставување на истиот; - да применува подготовка за премини од жица на жица со десната рака; 	<p>Техники, вежби за ослободување, правилно поставување и движење на левата и десната рака</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Правилно седење - Десна рака - Палец и неговата правилна поставеност - Жица, жици - Лева рака 	<ul style="list-style-type: none"> - Да се внимава на правилното балансирање на телото (без напрегнување и навалување кон напред и без потпирање со рацете, да може бавно да стане и седне на столчето), седење на предниот дел на столчето. - Да му се објасни на ученикот дека правилната поставеност на телото и рацете во однос на инструментот е една од најбитните работи на кои што треба да внимава, како на часот под супервизија на наставникот, така и во домашното вежбање. - Му се објаснува на ученикот/ученичката дека правилната поставеност на дланките е како држење јаболко. - Да се објасни дека стискањето со прстите од левата рака врз полињата од врагот нема да придонесе за посилен звук, туку до поголема уоченост на раката. - Да се внимава на рамењата да не се подигнуваат бидејќи ќе

<ul style="list-style-type: none"> - да користи вежби за секој прст одделно; - да изучи функционирање на левата рака; - при преминог во нова позиција; - да свири скали во цели, половини и четвртина ноти; - да се воведува во музичката уметност; - да развива музички слух; - да применува елементи на правилна интерпретација (мелодиско-ритмичка) при свирење ора и вежби; - да развива способност за меморирање на мелодија, ритмика и нотен текст на зададена композиција; - да доживува и разбира содржината и карактерот на композицијата; - да ги запознае и доживува динамиката и разликите во динамиката при слушањето и 		<ul style="list-style-type: none"> - Прсти - Артикулација - Премин помеѓу позиции - Агол на поставеност на рака и прсти - Скали - Музика - Слух, слушање - Нотен текст, композиција - Звук - Тон - Имиња на тоновите (do, re, mi, fa, sol, la, si, do) - Гласно - Тивко - Погласно - Потивко - Брзо 	<p>придонесат за уоченост при свирењето.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да не ги прекршува и вкочанува палците на рацете. - Наставникот секогаш да ги демонстрира методите практично и визуелно на инструментот, за да можел ученикот да направи опсервација и споредба со тоа што тој го прави. - Да се внимава на преминог од позиција во позиција. - Воочување на разликите меѓу звук и тон преку демонстрација на разновидни примери (звучите од природата и околината и музичките тонови – пеење, звучење на инструментите и музичките фрагменти).
--	--	---	---

<p>интерпретирањето на композициите (тиво-гласно; форте-пијано);</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги доживува и правилно разбира брзината и разликите во брзината на музичкото темпо при слушање и интерпретирање на музиката; - да доживува и правилно разбира високи и ниски тонови и мелодиско движење нагоре, надолу; - да развива способност за прецизно и нтонирање на тоновите од основната скала; - да го разбере поимот скала; - да се вовед во нотното писмо и свирење по ноти; - да стекнува внатрешен музички слух; - да развива чувство за заедничко свирење и свирење во групи. 	<p>- Звук и тон</p> <p>- Јачина на тонот</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Бавно - Побрзо - Побавно <ul style="list-style-type: none"> - Петолиние - Виолински клуч - Нота - Помошна линија - Скала - Високи тонови - Ниски тонови - Нагоре - Надолу 	<ul style="list-style-type: none"> - Доживување и воочување на јачината и брзината во музиката преку слушање музика, пееше и свирење. - Доживување и воочување на видовите и нијансите на јачината и брзината преку слушање музика, пееше и свирење. <ul style="list-style-type: none"> - Пееше на материјалот со текст и со именување на тоновите. <ul style="list-style-type: none"> - Пееше и свирење по слух на елементарни мелодиски модели –
---	--	--	--

	<p>- Брзина</p> <p>- Пеење на зададениот материјал по слух со имињата на тоновите.</p> <p>- Откривање на музичките симболи (петолинис, виолински клуч, нога, пауза)</p> <p>- Висина на тонот</p> <p>- Пеење и свирење по слух елементарни мелодиски модели со именување на тоновите</p> <p>- Знак за повторување (поим и визуелен симбол)</p>	<p>- Знак за повторување</p>	<p>солфежирање на елементарни мелодиски модели во основната скала (појаснување на нотниот текст, читање парлато, солфежирање) да се внимава на тактирањето.</p> <p>- Совладување на знакот за повторување преку свирење на зададена композиција и именување на тоновите.</p>
--	---	------------------------------	--

Тема: РИТМИКА

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да развива чувство за ритам; - да ја доживува и применува рамномерната пулсација (со плескање на раце, чекорење и др.); - да го доживува и применува броењето и тактирањето; - да доживува и воочува дводелен и троделен метар; 	<ul style="list-style-type: none"> - Рамномерна пулсација - Дводелност (броење, еден-два) и триделност (броење, еден-два-три) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ритам - Ритмика и пулсација 	<ul style="list-style-type: none"> - На различни начини (во сообразност со детето) да се најдат методи според кои ќе се долови ритмиката во музиката. Споредба со музиката која на детето му е повеќе позната (македонски фолклор или поп-музика), играње плескање со раце, движења со телото.
<ul style="list-style-type: none"> - да го доживува различното траење на тоновите во музиката; - да ги препознава и применува нотните вредности и вредностите на паузите (цела, половина и четвртина); - да го препознава тактот во нотниот текст; 	<ul style="list-style-type: none"> - Траење на тоновите - Нотни вредности: цела нота, половина нота, четвртина нота, осмина нота 	<ul style="list-style-type: none"> - Музички метар - Дводелен, троделен такт - Цела, половина, четвртина, осмина нота 	<ul style="list-style-type: none"> - Описно и споредено да се објасни разликата меѓу нотните вредности - јаболкото на половина, четвртина итн.
<ul style="list-style-type: none"> - да се воведува во ритмичко читање на нотниот текст; - да развива способност за прецизно изведување на ритамот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Цела пауза, половина пауза, четвртина пауза, осмина пауза - Такт (2/4 и 3/4 и 4/4) 		<ul style="list-style-type: none"> - Да се објасни поделбата на нотните вредности со горенаведениот пример и слични примери. - преку раситнување на нотните вредности (со пеење на глас од страна на наставникот, а подоцна и ученикот). - Совладување на нотните вредности и паузи преку слики и апликации.
			<ul style="list-style-type: none"> - Воочување на тактот врз основа на

	<p>- Ритмичко читање на нотен текст (парлапо)</p>	<p>зададениот материјал за дводелност и триделност. - Читање на зададениот материјал со тактирање - Свирење на елементарни ритмички модели (запишани на една линија) на инструментот – ритмички. Пред да се отсвири моделот може да се изговори парлапо на неутрален слог „га“ со тактирање.</p>
--	---	--

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Со оглед на возраста на учениците, часот по народни музички инструменти треба да вклучува и разни видови на музички активности. Се препорачува слушање на музика во изведба на наставникот (примери од традиционалната музика, музика од други стилови и жанрови) и смена за воочување на нејзиниот карактер и изразните средства, како и за доживување и совладување на наставните содржини (метроритамот, мелодиски модели).

- Особено се препорачуваат музичко-ритмичките движења за доживување на ритмичките карактеристики на музиката.
- Учениците треба да навикнуваат на свирењето по ноти со почитување на сите знаци (темпо, динамика), со израз и правилно фразирање со тактирање при свирењето.
- За посликовито претставување на висината на тоновите и нивното попрецизно интонирање треба да се применува фонотимијата.
- Како и посетата на концертите, редовно во текот на целата учебна година треба да се одвива и слушањето на традиционална музика на часовите и да се поттикнуваат учениците на активно слушање.

- **Наставни средства:**
- музички инструмент – по избор и способностите на ученикот (дувачки инструменти);
- книги (школи) по соодветен избор на наставникот (Боривоје Цимревски, Александар Линин, Пеце Атанасовски, Андријана Гојковиќ);
- зборници со мали песнички (мелодии) по избор на наставникот;
- аудио – визуелни средства (ТВ, ДВД- плеер, видеоплеер, компјутер);
- дидактички средства и материјали;
- Интернет, образовни софтвери.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вредуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели на нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативното оценување).

При следењето на постигањата на учениците наставникот треба особено да внимава на индивидуалниот пристап во постигањата на секое поединечно дете.

Во текот на наставата редовно се следи развојот на секој ученик. На крајот од годината се организира јавен час отворен за присуство на родителите, соучениците и другите наставници пред кои учениците би имале можност да ги претстават своите постигања и активности застапени во текот на учебната година.

- Оценувањето е нумеричко.

На крајот од учебната година ученикот полага испит со следната испитна програма:

- две истоимени дурски / молски скали и ритмички вежби во рамноделни и нерамноделни ритми;
- фрази од две композиции (ора) со различен карактер;
- две композиции по избор и соодветни на ученикот.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на нормативот донесен од страна на министерот за образование и наука.

7. ОЧЕКУВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Ученикол/ученичката:

- може да ги изведува народните ора;
- може да ги изведува со нивните карактеристични мелодиски украси;
- може да ги идентификува според нивните карактеристики;
- може да ја препознава мелодијата на народните ора од репертоарот.

Изготвил: работна група,
координатор м-р Анкица Витанова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје

Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието – Скопје

8. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по народни музички инструменти за тригодишното основно музичко и балетско образование, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

бр. 11-4282/62

на ден 13.08 2011 год.
Скопје

Министер,

Мироslав Кралев

